

YTTRANDE

2016-03-10 Ärendenr:
NV-08201-15

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

ku.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet **Gestaltad livsmiljö** **Ku2015/02481/KL**

Sammanfattning

- Naturvårdsverket delar utredningens bedömning att hållbarhetsaspekter ska komma in tidigt i designprocessen.
- Naturvårdsverket avstyrker förslaget att en ny myndighet bildas för arkitektur-, form- och designfrågor.
- Naturvårdsverket anser att en starkare koppling mellan de nationella miljömålen och generationsmålet, och de föreslagna målen i betänkandet hade varit önskvärd. Naturvårdsverket delar således inte utredningens bedömning att risken är stor att särskilda miljömål inom ramen för nya mål på området arkitektur, form och design skulle kunna uppfattas som överlappande och onödigt komplexa.
- Naturvårdsverket efterlyser tydligare skrivningar om begrepp som ekosystemtjänster och grön infrastruktur i rapporten.
- Naturvårdsverket tillstyrker utredningens förslag att gröna innovationer och miljöteknik bör ta en större plats i en ny politik för arkitektur, form och design. Förutom Vinnova, så bör även Naturvårdsverket och de övriga plattformsmyndigheterna som arbetar för en hållbar stadsutveckling höra till de myndigheter som ansvarar för en sådan utveckling.

Naturvårdsverkets ställningstagande och skäl

Övergripande synpunkter

Politikområdet

Naturvårdsverket anser att arkitektur, form och design som politikområde har ett väsentligt samband med utvecklingen mot en hållbar stadsutveckling och därmed också mot den byggda miljöns ekologiska, ekonomiska och sociala hållbarhet. Naturvårdsverket delar utredningens bedömning att hållbarhetsaspekter ska komma in tidigt i designprocessen. Det är viktigt att miljö- och hållbarhetsfrågor uppmärksammas tidigt i design- och planeringsprocesser, eftersom det ofta är i detta skede som förutsättningarna för en god miljöanpassning kan skapas. Själva utformningen av byggnader, infrastruktur och andra delar av den byggda och gestaltade miljön avgör vanligtvis deras långsiktiga miljöpåverkan och andra hållbarhetsaspekter.

Behovet av en ny myndighet

Naturvårdsverket bedömer att även om själva politikområdet är viktigt, så finns det inte ett behov av nya myndigheter och en ny myndighetstruktur på området. Befintliga myndigheter som Boverket och Arkitektur- och designmuseet, men också de s k plattformsmyndigheterna för hållbar stadsutveckling (förutom Boverket, också Naturvårdsverket, Energimyndigheten, Trafikverket och Tillväxtverket) kan mycket väl verka för en positiv utveckling på detta område, inom ramen för sitt nuvarande arbete och som utförare av kommande direktiv och uppdrag från regeringen. Det finns inte heller något i dessa myndigheters nuvarande roller och uppgifter som gör det olämpligt eller som motverkar att dessa myndigheter arbetar med uppgifter inom arkitektur, form och design. Därför avstyrker Naturvårdsverket att en ny myndighet bildas enkom för detta politikområde.

Nya mål för arkitektur-, form- och designpolitiken

Utredningen har uppdraget att analysera de nationella målen för arkitektur-, form- och designpolitiken, och vid behov föreslå nya mål. Utredningen konstaterar att miljömålen har stor relevans för den gestaltade livsmiljön, men anser dock att risken är stor att särskilda miljömål inom ramen för nya mål på området arkitektur, form och design skulle kunna uppfattas som överlappande och onödigt komplexa.

Naturvårdsverket delar inte denna bedömning. I förslaget till nya nationella mål för arkitektur-, form- och designpolitiken nämns i målformuleringarna enbart långsiktig hållbarhet som ett delmål. Naturvårdsverket anser att en starkare koppling mellan de nationella miljömålen, särskilt då målet God bebyggd miljö, och generationsmålet, och de föreslagna målen i betänkandet hade varit önskvärd, så att dessa målområden ömsesidigt skulle kunna stödja varandra.

Urbana ekosystemtjänster och grön infrastruktur

Naturvårdsverket saknar skrivningar om begrepp som ekosystemtjänster och grön infrastruktur i rapporten. Detta gäller för utredningen i allmänhet men för

förslagen som läggs i synnerhet. Ekosystemtjänster har en mängd positiva effekter för såväl stad som landsbygd. Att det inte finns några förslag som berör ekosystemtjänster är en brist i rapporten, enligt Naturvårdsverket. I en helhetssyn på offentliga miljöer så bör, enligt Naturvårdsverket, ett tydligt natur- och grönstrukturperspektiv finnas med.

Kopplat till bristen på skrivningar om ekosystemtjänster är frånvaron av skrivningar och förslag som berör landskapsarkitektur. Landskapsarkitekturen är central för hur de gröna områdena i staden utformas. Naturvårdsverket skulle gärna se att utredningen tydligare uppmärksammade kopplingen mellan design och gestaltning å ena sidan, och gröna värden i staden å andra sidan. Speciellt påtagligt blir detta då inga förslag berör landskapsarkitektur som designprofession.

Synpunkter på enskilda förslag och bedömningar

Kapitel 8.5 Insatser för samverkan inom arkitektur, form och design

8.5.2 Samverkan mellan statliga byggherrar och förvaltare

Naturvårdsverket tillstyrker förslaget. Förbättrad samverkan är i allmänhet önskvärt, och därtill en fråga som såväl Delegationen för hållbara städer som Plattform för hållbar stadsutveckling identifierar som en förutsättning för en hållbar stadsutveckling.

8.5.6 Erfarenheterna från Delegationen för hållbara städer ska tas tillvara

Naturvårdsverket instämmer i att det är bra att erfarenheterna från Delegationen för hållbara städer tas omhand. Detta sker dock redan genom Boverkets arbete och inom ramen för regeringsuppdraget Plattform för hållbar stadsutveckling.

8.5.8 Större satsningar på grön innovation och miljöteknik

Naturvårdsverket delar utredningens bedömning att gröna innovationer och miljöteknik bör ta en större plats i en ny politik för arkitektur, form och design. Naturvårdsverket tillstyrker förslaget, med tillägget att även Naturvårdsverket bör höra till de myndigheter som ansvarar för en sådan satsning. Naturvårdsverket arbetar sedan länge med gröna innovationer och miljöteknik, och har mycket erfarenhet som skulle vara värdefull i sammanhanget. Den i utredningen omnämnda rapporten Spetstekniker för miljömålen är ett exempel på detta. Också de övriga myndigheterna inom ramen för regeringsuppdraget Plattform för hållbar stadsutveckling (Boverket, Energimyndigheten, Trafikverket och Tillväxtverket) bör inom ramen för sina olika roller och uppgifter, men också som en del av samverkansuppdraget, kunna bidra till utvecklingen av gröna innovationer och miljöteknik i byggd miljö.

8.5.13 Bättre stöd till exportfrämjande åtgärder på området

Naturvårdsverket tillstyrker förslaget, och anser att det då är viktigt att fokusera på hållbarhets- och miljölösningar som en exportfrämjande faktor, kopplat till arkitektur, konst och design.

8.5.14 **Införande av *wild card*-systemet**

Naturvårdsverket tillstyrker förslaget. En ökad mångfald är i princip bra, oavsett bransch, och ett wild card-system kan sannolikt bidra till detta. Ett sådant system bör samordnas med befintliga innovationssatsningar som t.ex. Upphandlingsmyndigheten och Vinnova håller i.

Kap 9 Höjd kompetensnivå inom offentlig upphandling

Naturvårdsverket bedömer att upphandlingsfrågor är centrala för att skapa en bättre gestaltad miljö. Upphandlingar för hållbarhet och för innovationer har här en viktig främjande roll. Kompetensutveckling och metodstöd för mer kvalificerade upphandlingsformer som inte styrs främst av pris, utan också av t ex miljöanpassning och innovationsgrad, bör riktas främst mot offentliga upphandlare. I detta sammanhang har Upphandlingsmyndigheten en viktig roll.

10.9.3 **Forskningsutlysning i hållbart samhällsbyggande**

Naturvårdsverket anser att det är bra med kunskapshöjande insatser inom hållbart samhällsbyggande, men konstaterar att Formas redan har en utlysning inom hållbart samhällsbyggande. Naturvårdsverket saknar en bedömning om möjligheten att integrera design och arkitektur i befintliga utlysningar innan beslut tas om att öppna nya.

10.9.5 **Behov av en utvidgad kunskap i grundutbildningarna på universitet och högskolor**

Naturvårdsverket delar utredningens bedömning, och understryker betydelsen av att hållbarhetsfrågor ingår i de holistiska tvärvetenskapliga perspektiv som nämns.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Björn Risinger.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit avdelningschefen Martin Eriksson, föredragande, enhetschefen Gunilla Sallhed och handläggarna Ulf E Andersson, Björn Svensby och Kerstin Backman Hannerz.

Björn Risinger

Martin Eriksson

Kopia till:
Miljö- och energidepartementet